

AL·LOCUCIÓ INTRODUCTÒRIA A LES I JORNADES DE FILOSOFIA CATALANA Girona, 25 d'abril de 1988

Senyores, senyors:

Volen els costums que les lliçons magistrals que inauguren els congressos acadèmics vagin precedides d'una al·locució preambular destinada principalment a evitar que el conferenciant comenci el seu parlament mentre acaben d'entrar els participants, i a donar oportunitat als que ja hi són d'acomodar-se en uns seients no sempre incondicionalment receptius.

Diré, doncs, amb mots pausats, el que tots ja saben. Aquestes jornades són una iniciativa del Departament de Filosofia de la Universitat Autònoma de Barcelona i han estat organitzades per l'Estudi General de Girona. El nostre propòsit és que les Jornades es celebrin cada any i que Girona en sigui la seu permanent. Diré també, amb paraules, a més de pausades, agraïdes, que la realització d'aquesta convocatòria ha estat possible gràcies al suport econòmic de la Generalitat de Catalunya, de la Diputació de Girona, de l'Ajuntament de la Ciutat de Girona.

Transcorreguts els primers minuts, em tocaria ja cedir la paraula a la professora Badia, a qui tots tenim delit d'escoltar. Nogensmenys, la conjuntura del món universitari català no és tan galdosa que un universitari pugui deixar passar sense aprofitar-la l'ocasió d'airejar, fora de l'ambient estrictament acadèmic, algunes qüestions. Sóc conscient de la meva inoportunitat, però m'aixoplugaré sota el cobert de les paraules de Sant Pau a Timoteu: «*Insta opportune et importune*». *Importune*, doncs, us demano cinc minuts, que d'altra banda ja m'han estat gentilmente concedits d'antuvi per la professora Badia.

Si l'haguéssim de jutjar pels seus resultats finals, la universitat catalana mereixeria la qualificació de plausible servidora de l'interès comú. Catalunya frueix actualment d'un cabal d'excel·lents professionals en gairebé tots els camps. La recerca universitària s'endega progressivament per vies esperançadores. La creativitat dels universitaris dialoga aïrosament amb la vitalitat cultural del país. La universitat té, però, una altra funció fonamental, l'ensenyament, i aquesta funció les universitats catalanes la compleixen d'una manera deplorable. L'estudiant català no troba a la universitat ni acolliment humà, ni espai comfortable, ni professorat competent, ni biblioteques ben proveïdes, ni instrumental suficient, ni alimentació adequada. No hi troba estímulo, ni consell, ni caliu intel·lectual. L'estudiant català troba a la universitat, en el millor dels casos, simple informació; com si diguéssim, l'hiper-

mercat de la ciència. Certament, aquests mals afecten també la universitat francesa, en la qual s'ha inspirat la universitat espanyola des de fa dos-cents anys. Però no és aquest l'únic model d'ensenyament universitari. A molts països de la nostra àrea cultural els estudiants reben una formació personalitzada en institucions acollidores i ben dotades, amb les quals estableixen lligams intel·lectuals i professionals que duren tota la vida. Aquests estudiants i aquestes institucions donen a un país autèntica saó cultural i científica. Els altres models només omplen l'expedient.

¿Hem de renunciar a aquest ideal per al nostre país? ¿Mai no podrem oferir als estudiants de Catalunya institucions universitàries dignes com les d'Anglaterra, Alemanya o Austràlia? ¿No es mereix la joventut de Catalunya que el país faci l'esforç de crear almenys una universitat d'un altre model? La pregunta podria ser formulada en registre apocalíptic: ¿No necessita aquesta societat, per evitar el seu esllanguiment espiritual, una altra mena d'ensenyament superior?

Les facultats de Barcelóna (i el que diré des d'ara es referirà sobretot a les no experimentals) són ineptes per assolir aquesta finalitat, pels següents motius:

- a) Es troben aclaparades per deficiències estructurals teratològiques.
- b) Estan atüides per la massificació estudiantil.
- c) Es troben encotillades per una pseudo-autonomia.
- d) Estan esclerotitzades pel règim funcional del professorat.
- e) Esdevenen progressivament desnaturalitzades per un procediment d'accés dels ensenyants uniformitzador, corporativista i massa sovint corromput.

L'assoliment d'un ensenyament universitari eficaç i digne posa dues condicions d'acompliment indefugible: Primer, la lliure contractació del professorat; segon, la rigorosa selecció de l'alumnat.

Respecte del primer punt, em limitaré a llegir una conclusió de la ponència novena del Tercer Congrés Universitari Català del 1978: «Pel que fa al professorat, l'autonomia universitària implica la necessitat que les universitats puguin contractar sense interferències de cap mena els seus equips docents. Dins d'aquesta perspectiva, el sistema funcional haurà de ser contemplat més com a excepció que no pas com a principi».

La selecció de l'alumnat és una pràctica constant i socialment acceptada als països més avançats. En aquest aspecte cal reconèixer que les facultats barcelonines es troben segregades per la multitud, que les vol convertir en màquines consentides d'expedició de títols professionals.

Cal, doncs, nova creació, audàcia, intel·ligència i amor al país. Cal dotar Catalunya d'una institució d'ensenyament universitari avançada, eficaç, humana, atraient. En suggeriria les següents característiques:

1) Ha de ser un centre d'estudis superiors al servei de tot Catalunya, no només del territori on es trobi enclavat.

2) Aquesta nova universitat no s'ha d'establir ni a Barcelona ni a la seva zona metropolitana. Seguint el model europeu més clarivident, aquest centre s'ha de crear a una ciutat de dimensions mitjanes, amb tradició cultural i

amb entorn urbà i monumental de gran vàlua. Al meu parer, la ciutat catalana que reuneix les condicions més adequades per rebre aquesta nova universitat és Girona. La seva proximitat a la Catalunya Nord i a França la converteix en plaça cabdal en la perspectiva de l'Acta Única Europea de 1992, que unificarà les titulacions universitàries i facilitarà la mobilitat de professors i alumnes a través del que abans en dèiem fronteres. Girona podria ser «l'altra» universitat, la universitat diferent de Catalunya i del Llenguadoc.

3) El centre estaria integrat per departaments i col·legis. Departaments, per a l'ensenyament fonamental i la recerca. Als col·legis hi estarien radicats obligatòriament tots els estudiants, encara que no hi residissin. Els col·legis s'encarregarien de la direcció d'estudis i de l'ensenyament complementari.

4) El centre impartiria ensenyaments de segon i tercer cicle. Els títols expedits pels departaments no correspondrien directament a les titulacions oficials d'Espanya. S'establirien convenis de convalidació amb els títols espanyols i d'altres universitaris de la Comunitat Europea. Aquesta disposició garantiria la llibertat i la flexibilitat dels plans d'estudi.

5) Els professors foren contractats amb diferents règims d'estabilitat.

6) S'establiria *numerus clausus* rigorós a tots els departaments i col·legis. Els alumnes serien seleccionats per mitjà de procediments individualitzats i exhaustius. Els estatuts garantirien la total absència de discriminació per motius econòmics.

7) L'ensenyament empraria quatre llengües vehiculars: català, castellà, francès i anglès.

I perquè no se'm titlli de completament il·luminat i utòpic, acabo amb una nota pràctica: aquesta nova universitat es podria edificar aprofitant el ciment sobrer dels cinturons de ronda de Barcelona.

Josep Montserrat i Torrents
Universitat Autònoma de Barcelona